

Н.М. Пугачова

ст. викладач

ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА В СФЕРІ ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

Сучасний етап розвитку економіки України характеризується значним антропогенним навантаженням на природне середовище. З кожним роком негативний вплив техногенної діяльності на міста тільки погіршується. Це викликано тим, що в країні працює велика кількість підприємств гірничодобувної, металургійної, хімічної, паливно-енергетичної промисловості,

які є найбільшими забруднювачами навколишнього середовища. До того ж, ці підприємства мають застаріле, енерговитратне і ресурсномістке обладнання, що вимагає докорінної їх модернізації. Таке виробництво негативно впливає на здоров'я населення країни. Тому проблеми екологічної безпеки України є надзвичайно важливими.

Багато сучасних та зарубіжних вчених досліджували різні аспекти державної політики стосовно екологічної безпеки, зокрема: І. Ансоф, О. Амосов, В. Борейко, С. Іванюта, О. Князева, О. Радченко, Л. Пала, Є. Смотрицький та багато інших.

Екологічна безпека є складовою частиною національної безпеки України, тому що антропогенна діяльність людини приводить до загрози природних катастроф, які характеризуються великими матеріальними збитками та соціальними втратами, що, в свою чергу, несе загрозу безпеці країни. Тому, Хилько М. визначає екологічну безпеку як сукупність дій та комплекс відповідних заходів, процесів, які забезпечують екологічний баланс на планеті та в різних її регіонах на рівні, до якого людина може адаптуватися фізично, без збитків (політичних, соціально економічних). Це, на його думку, також будь-яка діяльність людини, що виключає згубний вплив на екологічне середовище та не порушує баланс природних або змінених людиною природних компонентів середовища і процесів, що зумовлює тривале або необмежене в часі існування певної екосистеми [5, с. 22].

В сучасній економіці держава займається вирішення багатьох проблем, які не в змозі вирішити ринковий механізм. К таким проблемам і відноситься екологічна безпека. В Україні існує певний механізм державного регулювання для збереження та покращення умов навколишнього середовища.

Механізм державного регулювання економічної безпеки – це багатокомпонентний комплекс, який складається із взаємопов'язаних засобів для регулювання та контролю діяльності суб'єктів екологічних відносин. Основними складовими цього механізму є: правова система у сфері екологічної безпеки, фінансово-економічна система, організаційна система.

До основних джерел екологічного законодавства відносять: Закон України «Про охорону навколишнього середовища України», Закон України «Про охорону атмосферного повітря», Закон України «Про екологічну експертизу», Закон України «Про відходи», Закон України «Про використання ядерної енергії та радіаційну безпеку», «Земельний кодекс України», «Водний кодекс України» та інші. В цілому, ці, та інші нормативно-правові акти визначають основні засади діяльності у сфері екологічної безпеки, захисту довкілля [1, с. 48]. Але, ще недостатньо уваги приділено адаптації міжнародних стандартів в сфері охорони навколишнього середо-

вища, та гармонізації українського законодавства в сфері екології з вимогами Європейського Союзу.

До системи фінансово-економічного забезпечення держави в екологічній сфері відносять: економічне оцінювання природних ресурсів; платежі та збори за використання природних ресурсів та забруднення довкілля; система штрафних санкцій за порушення екологічного законодавства; екологічне страхування; надання субсидій, дотацій, грантів на природоохоронні цілі та інше. Але, незважаючи на такий доволі розгалужений фінансово-економічний механізм екологічної політики, він не в змозі зацікавити вітчизняних виробників до проведення необхідних природоохоронних заходів за свій рахунок та недостатньо швидко реагує на зміну еколого-економічних процесів у державі. Система екологічного оподаткування в Україні має фіскальну направленість та зовсім не створює стимулів для збереження довкілля у суб'єктів природокористування. Пріоритетом подальшого реформування фінансово-економічного механізму повинно бути стимулювання природоохоронної діяльності з врахуванням досвіду розвинутих країн, особливо країн Європейського Союзу і формування стабільних джерел для природоохоронної діяльності.

Організаційна система екологічної безпеки включає дії, які направлені на виявлення екологічно небезпечних підприємств і територій з погіршенням екологічної ситуації для запобігання цього шкідливого впливу на людину та довкілля. До організаційних заходів відносять екологічний моніторинг, державні стандарти та екологічні нормативи, екологічну експертизу. Організаційна система в Україні діє неефективно, тому що вона потребує створення станцій спостереження, лабораторій з великою кількістю дорогого обладнання і приладів. Але через недостатнє фінансування необхідна система екологічного моніторингу не була створена. Також певних змін потребує і екологічна експертиза, так як вона є переважно формальною і досить поверхневою процедурою. Отже, для усунення цих недоліків треба удосконалити відповідно нормативно-правову базу шляхом внесення доповнень та змін, забезпечити підготовку кадрів в сфері охорони навколишнього середовища та забезпечити обов'язковість проведення екологічного аудиту на всіх підприємствах, які становлять екологічну небезпеку [3, с. 206-207].

Отже, забезпечення екологічної безпеки для держави одна із основних функцій. Держава повинна регулювати екологічну сферу для досягнення збалансованого стану, для запобігання техногенних катастроф за допомогою ефективного механізму державної політики у сфері екологічної безпеки. Все це дасть змогу встановити взаємозв'язок людини і природи, а також сприяє розміреному, розумному використанню природних ресурсів

людиною. А проблеми навколишнього середовища, як правило, впливають на життя країни як складова національного добробуту й потенційних можливостей держави.

Література:

1. Залєвська-Шишак А.Д. Основні напрями державного регулювання охорони довкілля та раціонального використання природних ресурсів в Україні / А.Д. Залєвська-Шишак // Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова. Серія № 18. Економіка і право: збірник наукових праць. – 2014. – Випуск 24. – С. 46-54.
2. Качинський А.Б. Екологічна безпека України: системний аналіз перспектив покращання : монографія / А.Б. Качинський. – К. : НІСД, 2001. – 312 с.
3. Омаров А.Е. Управлінські механізми державної політики забезпечення екологічної безпеки / А.Е. Омаров // Теорія та практика державного управління: зб. наук. пр. – Х. : Вид-во ХарПІ НАДУ «Магістр», 2016. – Вип. 3 (54). – С. 203-208.
4. Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2020 року: Закон України від 21 грудня 2010 р. № 2818-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>. – Назва з екрана.
5. Хилько М.І. Екологічна безпека України: Навч. посіб. / М.І. Хилько. – К., 2017. – 266 с.